

ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА КОСТЯНТИНОВИЧА ГАВРИСЮКА

3 квітня 2026 року після виснажливої та тривалої хвороби зупинилось серце видатної особистості, відомого вченого, одного із фундаторів української пульмонології члена-кореспондента Національної академії медичних наук України, професора Гаврисюка Володимира Костянтиновича.

Увесь професійний шлях Володимира Костянтиновича був пов'язаний з Національним науковим центром фтизіатрії, пульмонології та алергології імені Ф.Г. Яновського НАМН України. Успішно закінчивши у 1977 році медичний факультет Петрозаводського державного університету, після завершення інтернатури працював лікарем-ординатором у 7 клінічній міській лікарні міста Києва. З 1979 року за конкурсом обраний на посаду молодшого наукового співробітника Київського науково-дослідного інституту туберкульозу та грудної хірургії (тепер ННЦ ФПА ім. Ф.Г. Яновського НАМН України). У період з 1985 по 1987 рр. Володимир Костянтинович працював на посаді вченого секретаря, а з 1987 р. очолив клініко-функціональне відділення (тепер відділення інтерстиційних захворювань легень). Упродовж 39 років незмінно керуючи своїм відділом, професор В.К. Гаврисюк повністю реалізував себе як вчений та засновник власної наукової школи.

У 1984 р. Володимир Костянтинович захистив кандидатську дисертацію на тему "Функціональний стан системи кровообігу при хронічному бронхіті робітників основних професій виробництва шин та гумово-технічних виробів", а у 1989 році — докторську дисертацію "Діагностика та терапія недостатності кровообігу у хворих на неспецифічні захворювання та туберкульоз легень". У 1994 р. В. К. Гаврисюку присвоєно вчене звання професора.

З 1987 до 2000 року основним напрямком наукових досліджень відділення, яке очолював Володимир Костянтинович, була розробка методів діагностики та лікування хронічного легеневого серця. У межах цього напрямку вперше на пострадянському просторі були створені методики ультразвукової діагностики гіпертрофії, дилатації та недостатності правого шлуночка серця. За безпосередньої участі Володимира Костянтиновича

клініко-функціональне відділення одним із перших в Україні запровадило метод венозної катетеризації серця, в умовах якої досліджувалась фармакодинаміка цілового ряду лікарських засобів. Результати досліджень системи кровообігу були узагальнені у монографії "Хроническое легочное сердце". Під керівництвом професора В. К. Гаврисюка була створена клінічна класифікація дихальних та гемодинамічних порушень у пацієнтів із захворюванням легень, схвалена III з'їздом фтизіатрів та пульмонологів України (травень 2003 р.).

З 1993 року в Національному інституті фтизіатрії і пульмонології ім. Ф. Г. Яновського НАМН України (ННЦ ФПА ім. Ф.Г. Яновського НАМН України) під началом Володимира Костянтинович стартував новий на той час напрямок досліджень із вивчення біологічної ролі омега-3 поліненасичених жирних кислот. Наслідком цих наукових пошуків стала розробка нового лікарського препарату Теком (у подальшому препарат отримав назву Епадол), виробництво якого і в даний час здійснює Київський вітамінний завод. Володимир Костянтинович був співавтором патенту на препарат Теком, повністю спланувавши та провівши усю програму клінічної розробки та виведення препарату на ринок України. За матеріалами досліджень під редакцією Ю. І. Феценка та В. К. Гаврисюка опубліковано колективну монографію «Омега-3 полиненасыщенные жирные кислоты» (1996).

2004 рік ознаменувався початком нового етапу науково-дослідної роботи: у відділенні вивчаються нові методи діагностики та лікування ідіопатичних інтерстиціальних пневмоній. Під керівництвом професора В. К. Гаврисюка розроблена та затверджена IV з'їздом фтизіатрів та пульмонологів України Національна угода щодо класифікації, діагностики і лікування ідіопатичних інтерстиційних пневмоній. Серед усіх інтерстиційних пневмоній особливу увагу Володимир Костянтинович приділяв одній з найтяжчих та найскладніших форм – ідіопатичному легеневому фіброзу. В результаті отриманих власних даних та зважаючи на кращі світові напрацювання у 2013 році на V з'їзді фтизіатрів і пульмонологів України прийнята Національна угода щодо діагностики та лікування ідіопатичного легеневого фіброзу, яка дала старт

розвитку цього напрямку пульмонології в Україні. Плідно працюючи уданому напрямку, Володимир Костянтинович очолив центр легеневого фіброзу при ННЦ ФПА та центр ідіопатичного легеневого фіброзу (ІЛФ) як орфанного захворювання при МОЗ України, опублікував низку робіт, сприяв виведенню на ринок нових протифіброзних препаратів та був ініціатором створення робочої групи МОЗ України щодо розробки Уніфікованого клінічного протоколу та Настанови з діагностики та лікування ІЛФ, які були затверджені наказом № 1152 у 2025 р.

Саркоїдоз легень став черговим етапом роботи Володимира Костянтиновича та новою сферою його наукових інтересів. Вперше дослідивши епідеміологію захворювання в Україні, відштовхуючись від найкращих світових практик, професор В.К. Гаврисюк разом із співробітниками свого відділення розробив нові підходи до діагностики цього складного захворювання, запровадив стандарти лікування та сприяв поширенню медичних знань у даному розділі пульмонології не лише на теренах нашої країни, але й за її межами. Результати досліджень з вивчення легеневого саркоїдозу знайшли своє відображення у багатьох журнальних публікаціях, методичних посібниках, інформаційних листах, дисертаційних роботах. Паралельно із цією роботою тривало вивчення рідкісних інтерстиціальних захворювань легень. За матеріалами досліджень опубліковано колективні монографії «Редкие интерстициальные заболевания легких» (2013), «Саркоидоз органов дыхания» (2015), «Очерки клинической пульмонологии» (2016).

Професор В. К. Гаврисюк опублікував понад 360 наукових праць, підготував 8 докторів наук та декілька десятків кандидатів наук. Жодна наукова подія в українській пульмонології, конференція, експертна нарада або з'їзд, не обходилась без його організаційно-методичного супроводу.

Із 1993 року в ННЦ ФПА розпочинається випуск фахового періодичного видання «Український пульмонологічний журнал». Це справжнє дітище Володимира Костянтиновича, оскільки від самого заснування, обіймаючи посаду заступника головного редактора, він кон-

тролював усі видавничі процеси, починаючи від наповнення редакційного портфелю і редакції статей, закінчуючи дизайном обкладинки та фінальною вичиткою. Під його дбайливою опікою журнал став справжнім рупором сучасної української пульмонології, фтизіатрії та торакальної хірургії.

Упродовж багатьох років професор В.К. Гаврисюк був членом Вченої та Спеціалізованої вченої рад ННЦ ФПА, виконував роботу голови апробаційної комісії Інституту. Професор В. К. Гаврисюк був також членом експертної ради ДАК МОН України та членом методичної комісії ННЦ ФПА.

Володимир Костянтинович був членом Асоціації пульмонологів та фтизіатрів України, Всесвітньої асоціації саркоїдозу та інших гранульоматозних уражень (WASOG) та Європейського респіраторного товариства (ERS).

Високо оцінюючи наукові досягнення професора В. К. Гаврисюка, Національна академія медичних наук України у 2017 році обрала його членом-кореспондентом НАМН України.

Значну увагу Володимир Костянтинович приділяв й клінічній роботі. Під його керівництвом завжди проводились консиліуми та клінічні розбори, до останніх своїх днів він особисто проводив консультування та курацію тематичних хворих, безвідмовно приходив на допомогу колегам, які стикалися із складними клінічними випадками.

За роки своєї професійної діяльності Володимир Костянтинович здобув глибоку повагу колег та пацієнтів. Яскрава творча натура, талант публіциста, поета та музиканта, лідерські якості та організаційний фах, сильний характер, жага до нових знань, педантичність та висока самоорганізація, аналітичний розум – це ті риси, які назавжди закарбують пам'ять про цю самобутню та видатну людину в історії української медицини.

Світла Пам'ять та глибока вдячність Володимирі Костянтиновичу!

Щирі співчуття рідним та близьким!

*Колектив Державної установи «Національний науковий центр фтизіатрії, пульмонології і алергології ім. Ф. Г. Яновського НАМН України»
Правління Асоціації фтизіатрів і пульмонологів України
Редакційна колегія «Українського пульмонологічного журналу»*